

Egy szabadságharcos emlékünnepe

A közelmúltban Bécsben folytatott kutatómunkája során figyelt föl az alábbi cikkre Varga Lajos, a szegedi egyetem docense. Az *Arbeiter-Zeitung* 1899. augusztus 1-én közölte az írást; Petőfi halálának 50. évfordulóján bátran leplezve le a forradalmár költőt elhallgató osztrák polgári sajtót, de a Petőfi szellemét meghamisító magyar nacionalizmust is. (A szerk.)

Egész Magyarországon ünnepélyesen megemlékeztek tegnap Petőfi Sándorról, a magyar nép legnagyobb költőjéről, aki ötven évvel ezelőtt, 1849. július 31-én, a segesvári ütközetben életét adta a szabadságért. A könnyen felszítható magyar lelkesedés ezúttal a legméltóbb tárgyra lett. Petőfi alkotásaiban népének legszebb tulajdonságai nyilatkoznak meg: egy a maga természetességében élő népnek a szabadsághoz és a függetlenséghez való ragaszkodása és korlátlan szenvedélyessége az európai kultúreszménnyel olvad itt össze. Ez a zseniális ifjú, akinek ereiben a magyar vér szláv vérrrel keveredett, életének alig huszonhat éve alatt Georg Büchnerre emlékeztető lángolással olyan pályát futott be, amely halhatatlanná teszi őt nemcsak saját nemzete előtt, hanem a világirodalomban, a szabadság eszméjéért küzdő egész emberiség előtt is. Egy mészáros és egy parasztlány gyermeke volt, s a balsorssal, az elnyomó rendszerrel és a legkeserűbb ínséggel vívott elkeseredett küzdelemben energiája és szenvedélye révén a legnagyobb megtiszteltetést nyerte el, amelyben egy embernek osztályrésze lehet: népének szeretetét és tiszteletét. Élete a demokrácia igazságát példázza, s a demokrácia vértanúja lett a harcmezőn.

Petőfi Sándor magyar költő volt, s ez a tény — tekintettel szlovák, ill. szerb származására — ékes bizonyítéka a modern sovíniszta faji fantazmagóriák ostobaságának. Nála a nemzeti sajátosság nem jelent egyet a korlátozottsággal és a korlátoltsággal. A szabadság iránt érzett szeretetét, amelyről lángoló dalokban és karddal a kezében tett tanúbizonytságot, nem lehet annak a szűk látókörű nacionalizmusnak a korlátai közé szorítani, amely manapság a polgárságot mindenütt büvkörében tartja. Az a fiatal republikánus szabadság, amelynek védelmében a fiatal költő-örnagy elesett, csak egy része volt annak a nagy demokratikus mozgalomnak, amely a század közepén az európai népeket áthatotta. Magyarország harca a reakciós Ausztria és orosz segítőtársa ellen a világszabadságért vívott harc volt, s mint ahogy Freiligrath lázban égve követte figyelemmel az utolsó szabadságharcosok hőstetteit a Tisza mentén, ugyanúgy Petőfi szabadságeszménye is az általános emberi birodalmába emelkedett, s mint a világszabadság éneke, ő valamennyi a szabadságot és a szabad művészetet szerető népé és emberé.

Minderről azonban a tegnap tartott ünnepi beszédekben nem sok szó esett. Az a magyar polgárság, amelynek Petőfi eszméivel és tetteivel az útját egyengette, szereti ugyan a nemzeti nagyságnak és e nagyság előharcosainak külsődleges kultuszát, de óvakodik attól, hogy megzavarja azt a kényelmes kompromisszumot, amelyet a Petőfi által halálosan gyűlölt hatalmakkal kötött. Arcpirulás nélkül aligha tehetné fel magának azt a kérdést, hogy hogyan teljesítette a költő következő parancsát:

*Ha férfi vagy, légy férfi,
Függetlenségedet
A nagy világ kincséért
Aruba ne éreszd.
Vesd meg, kik egy jobb falatért
Eladják magokat.
„Koldusbot és függetlenség!”
Ez legyen jelszavad.*

A polgárság és a nemességnek az a része, amely 1848-ban oly bátran harcolt a magyar szabadságért, felhagyott azóta az idealizmussal. A „koldusbotot” kizsákmányoló profittal cserélte fel, s abban az elnyomó rendszerben, amelytől a magyar

nép tömegei, a munkások és a parasztok senyvednek, a parancsoló és a haszonélvező szerepét tölti be. Így a nagy költő életműve a hivatalos ünnepeken eltorzítva és meghamisítva kell hogy megjelenjék. A nép azonban hű emlékezéssel kitarthat költőjének igazi alakja mellett. Évekig nem akarta elhinni halálhírét, s mint-hogy tetemét nem találták meg, úgy vélte, Szibériába száműzték őt — így teremtette meg annak idején a német néphit a Kyffhäuserről és császáráról, a papok nagy ellenségéről szóló mondát. Ma azonban újra dűl az a harc, amelyben a költő elesett. A világszabadságért a nemzetközi szocialista munkásság küzd, s azoknak a magyar szociáldemokratáknak, akik tegnap hatalmas menetben vonultak Petőfi emlékművéhez, sokkal több joguk van Petőfihez, mint a szószátyár burzsoáknak.

Petőfi évfordulójáról nemcsak Magyarországon emlékeztek meg. Egy olyan zseni, egy olyan szabadságharcos, mint amilyen ő volt, az egész világé. Így a Német Birodalom különböző pártjainak újságaiban is lendületes méltatások jelentek meg a költőről. Ausztriában azonban egyetlenegy lap sem emlékezett meg róla. Azok az újságok, amelyek egyébként hasonló jelentőségű magyarországi eseményeket több hasábos cikkekben tárgyalnak és rendkívüli irodalmi érdeklődést mímelnék, egyetlenegy sort is sokallottak a legnagyobb magyar lírikus ünnepére. Ennek az okát nem nehéz megtalálni. Ez a régi osztrák szolgálalkúségben, a „fentiek” megsértésétől való félelemben keresendő. Hiszen ez a Petőfi nemcsak hogy illojális verseket írt, de olyan dolgokat is elkövetett, amelyek a büntetőtörvénykönyvbe és az „osztrák” hagyományba ütköznek. Hiszen a magyar demokráciának Ausztria és orosz szövetségese ellen vívott harcában esett el! Ez a magatartás megfosztja őt egy olyan sajtó elismerésétől, amely gyávaságában csak olyan szabadságharcosokat és szabadságharcokat mer dicsérni, amelyek színtere messze esik a fekete-sárga határoktól és akiknek a dicsóítása „mértékadó helyen” nem kelt megbotránkozást.

(*Arbeiter-Zeitung, Bécs, 1899. aug. 1.*)

Fordította: KANYÓ ZOLTÁN



BEM SZOBRA PETŐFI SZÜLŐHÁZA ELŐTT